

בעניני פורים במוצאי שבת ועוד - שיעור 797

I. תענית אסתר המוקדמת

(א) למעוברת ולמינקת - עיין ברמ"א (תרפ"ו - ז) דתענית זו אינה חובה לכן יש להקל בו לעת הצורך כגון מעוברת או מינקת ואפילו רק כואבי עינים שאם מצטערים הרבה לא יתענו ובאליהו רבה החמיר אך ביולדת כל ל' יום גם הוא היקל (מ"ב ז) אמנם בתענית אסתר המוקדמת יש להקל (כ) דמדינא המעוברת ומינקת אינן מתענין אפילו בג' תעניות (ב) ותענית אסתר יותר קל (ג) היא מוקדמת ואפילו בט"ב שנדחה מעוברת שיש מיחוש קצת מותרת לאכול (בה"ל תקנ"ט - ט ד"ה ול"ו)

(ב) תשלומין להתענית - עיין במ"ב (ה) דכואבי עינים לבתר שיסולק כאבו יפרעו התענית משא"כ מעוברת ומינקת דפטורות בעצם ויש מחמירין ונראה דהמנהג שלא יפרעו (שער הציון י) וטעם שיש תשלומין רק בתענית ציבור זו דאינו קבוע דוקא ליום זה שיש שהיו מתענין ג' ימים בחודש אדר זכר לתענית של אסתר (שער הציון י"ב) ולכן אפילו מי שלא התענה ביוה"כ ע"י חולי לא נזכר שיפרע תעניתו אח"כ (דעת תורה תק"ג - י"ב)

(ג) חתן בתוך ימי חופתו לא יתענה במוקדמת ואין צריך תשלומין וה"ה בעל ברית ויש מחלוקת אם כל הקרואים לסעודת הברית אוכלין ואם אוכלין יתענו למחר ביום ו' (מ"ב ז)

(ד) נמשכה סעודה שלישית של שבת בלילה אפילו אכל פת בלילה לא יאמר על הנסים ואפילו להט"ז (סוסי" קפ"ח) דכשחל ר"ח במוש"ק והמשיך הסעודה בלילה ואכל כזית לחם דצריך להזכיר שניהם מ"מ באמירת על הנסים שאומרים אותו בכרכת נודה לך כבר עושהו חול ואין יאמר אח"כ רצה משא"כ ברצה ויעלה ויבוא (נטעי גבריאל זף תי"ח) ואבאר

(ה) מוצאי שבת צריך לומר ברוך המבדיל בין קודש לחול קודם שמביא המגילה לבית המדרש וזה פשוט

(ו) קורין המגילה ואח"כ מבדילין (רמ"א תל"ג - ה) ובורא מאורי האש מברכין בהבדלה בביתו ולא קודם המגילה

(ז) מחצית השקל - עיין ברמ"א (תרל"ד - ה) שיש ליתן קודם פורים מחצית השקל זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר ונותנין כליל פורים קודם שמתפללים מנחה ועיין במג"א (ז) דיתן בפורים שחרית קודם המגילה וכשחל פורים ביום ראשון יש שנהגו לתת שתי פעמים ביום התענית וביום הפורים כשחרית ודוקא לעצמו (דרכי חיים ושלום אות תמ"ג) וכל אחד כמנהג מקומו

II. מתנות לאביונים צריך להיות קשר ידידות בין הנותן להמקבל או לכל הפחות הכרה

ביניהם ועיין בתשובות והנהגות (א - ת"ד) שהביא השו"ת רבבות אפרים (ד - קע"ז דף שכ"ד) שהביא זה בשם הגיליוני הש"ס (הגר"י פג"ל שנת י: ד"ה הנותן) ומקורו מדברי המהר"ל מפראג אמנם המשכן משה ולב אברהם והתשובות והנהגות ורב בנימין זילבר לא קיבלו חומרא זו

III. הערות בדיני מתנות לאביונים

עיין בשיעור 647 (V)

IV. פסקי רב משה במעשר כספים

(א) בענין העסק והשותפות ביששכר וזבולון - עיין באג"מ (י"ד ל"ז - פ) שאין זה פרט במצוות צדקה אלא ממצוות תלמוד תורה שלכן גם שכרו מהשי"ת אינו משכר דמצוות צדקה אלא ממצוות תלמוד תורה

(ב) עיין באג"מ (י"ד ח - קמ"ה ד"ה והנה הרמז"ס) דמצוות עשה ליתן צדקה חל רק אם היה הנותן משגת ידו והוא תנאי בחיוב המצוה ולא שהוא מחויב ופטור משום אונס שאין לו כדי פרנסתו

(ג) רשאיין האחין להפריש הצדקה שלהם עבור את הצעיר שרוצה ללמוד אחר

החתונה אף עתה שעדיין לא נשא אם לפי דעתם צריכין להתחיל לאסוף בעד זה מהיום ורק החלק הגדול יהיה לו מ"מ חלק יתנו לשאר צדקות (אג"מ שס ד"ה וכ"כ)

ד) **צדקה של יחיד** יכול ליתן לכל מי שירצה מאלו שרשאיין ליקח צדקה אף שאחר צריך יותר אבל על גבאי צדקה עליו נאמר דינים להקדים והקדימות לגבאי הם (c) לפיקוח נפש (b) ללימוד תורה (g) להוצאות חולים (f) לבנין בתי כנסיות (e) צרכי עניים ויתומים ועיין באג"מ (י"ד ח - קמ"ד)

ה) **מי שלא רוצה לעבוד רק ללמוד** מצד מצות צדקה ליכא ואין מחויבין ליתן לו אלא יש לו רשות למכור תחילה מה שיש לו ולהתפרנס מזה ואחר שיכלו מעות ההם יהיה רשאי אז ליקח צדקה דאז הוא ממש עני ואף כשהוא עצמו גרם לזה ואף שלא בשביל לימוד חייבין לפרנסו וגם לזבולון בעסק יששכר אין זה מצות צדקה (אג"מ י"ד ד - ל"ז - ג)

ו) **הגרלה דנעשית ממוסד איזו צדקה** אם רשאים לקנות כרטיסי הגרלה מכספי מעשר עיין באג"מ (א"ח ד - ט"ו - ז) דאם הגרלה מכספי מעשר ויש לה קצבה להכרטיסים אינו נחשב לצדקה ואם לאו נחשב לצדקה ואבאר ואם הרויח יחזיר למעשר הדמים ששילם בעד כרטיס הגורל וגם המעשר שצריך ליתן מרויח זה לצדקה

ז) **עדיף לקנות חלק בישיבה קיימת** מלכנות מקום תורה חדש לזכר נשמת קרוביו (אג"מ י"ד ד - ג"ז - ט) דהלימוד מעכשיו עדיף

ח) **עיר שאין שם ישיבה וגם אין שם מקוה** הישיבה קודם (אג"מ י"ד ז - קט"ו)

ט) **פעדעריישאן** שנותנין הגבאים גם למוסדות הכופרים של הרעפארמער וקאנסערוואטיוון אסור ליתן להם אפילו פרוטה אחת וצריך להלחם כנגדם (אג"מ י"ד ח - קמ"ט)

י) **תקנת אושא** שאל יבזבו יותר מחומש הוא איסור לפי הרמ"א (י"ד רמ"ט - ח) מהא דמר עוקבא (כתובות ס"ז:) אם לא לחשש פיקוח נפש (אג"מ י"ד ח - קמ"ג ד"ה ונדצר חס)

יא) **אם מותר לפרנס בניו ובנותיו הגדולים ממצות מעשר** ואפילו יש לו יכולת לפרנסם ממקום אחר עיין באג"מ (י"ד ח - קמ"ג) דכל זמן שאין דרך העולם שבנים כאלה ילכו להרויח ולפרנס עצמם חייב האב לזון אותם מדין מזונות אשתו וממילא אינו יכול לפרוע חובו ממעשר

יב) **האינקאם טעקס** שזה הוא מס מהרויח אין צריך לעשר עליהם משום דנחשב כלא מהרויח זה כלל (י"ד ח - קמ"ג)

יג) **מתנה או ירושה** צריך ליתן המעשר (שס) אמנם אם אביו או חותנו אומר שניתן רק בשביל שיהיה פנוי ללמוד אין לו רשות להבן או להחתן לחלק המעשר מהם ואף לא לצדקה ורק מהרויח (bank interest) יתן מעשר לצדקה (אג"מ י"ד ז - קי"ז)

יד) **נוגע לרווח ממכירת הבית וכדומה - עיין באג"מ** (י"ד ז - קי"ד) דאין להחשיב לרויח מה שכית שקנה לפני עשר שנים שהיה חמשים אלפים דאלר ועתה מכר אותו לששים אלפים אלא מה ששוה ששים אלפים דהיום נגד חמשים אלפים דמאז (inflation index)

טו) **אם יכולין לשלם שכר לימוד לבנות ממצות מעשר - עיין באג"מ** (י"ד ז - קי"ג) כל דבר שבחובה אינו רשאי לשלם מהמעשר וכ"ש לבנים בישיבה מ"מ לפי חשבון מעשר שלו ניכר שהוא מרויח פחות מכדי הוצאתו שמדינא פטור כי פרנסת עצמו קודם לכל אדם (רמ"א י"ד רנ"ח - ג)

טז) **להקמת בנינים מפוארים לישיבות** אפשר להתיר (ספר מעשר כספים 307)

יז) **יהודים בבתי סוהר בארצות הברית** נחשבים כשבוים ויש בו פדיון שבוים

יח) **להשתמש בדמי מעשר לחנוך מקצועי של עניים** היא המדרגה הגדולה

יט) **מותר להשתמש בדמי מעשר לקנות ספרים למוסד** והוצאת ספרים תורניים